

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 52/19

Luksemburg, 30 kwietnia 2019 r.

Opinia 1/17

Przewidziany przez umowę między Unią Europejską a Kanadą o wolnym handlu (CETA) mechanizm rozstrzygania sporów między inwestorami a państwami jest zgodny z prawem Unii

W dniu 30 października 2016 r. Kanada, z jednej strony, i Unia Europejska i jej państwa członkowskie, z drugiej strony, podpisały umowę o wolnym handlu: kompleksową umowę gospodarczo-handlową (zwaną dalej „CETA”).

Sekcja CETA poświęcona inwestycjom ma na celu w szczególności ustanowienie mechanizmu rozstrzygania sporów inwestycyjnych między inwestorami i państwami. W ramach rzeczonoego mechanizmu przewidywane jest utworzenie Trybunału CETA oraz Trybunału Apelacyjnego CETA, a w dalszej perspektywie czasowej – Wielostronnego Trybunału Inwestycyjnego. Przewidziane zostało zatem ustanowienie systemu sądów ds. inwestycji (Investment Court System, ICS).

W dniu 7 września 2017 r. Belgia wystąpiła z wnioskiem o wydanie przez Trybunał Sprawiedliwości opinii¹ w przedmiocie zgodności opisanego mechanizmu rozstrzygania sporów z pierwotnym prawem Unii. Belgia wyraża w istocie wątpliwości co do skutków owego mechanizmu dla wyłącznej właściwości Trybunału Sprawiedliwości do dokonywania ostatecznej wykładni prawa Unii, a – co za tym idzie – dla autonomii porządku prawnego Unii; w kwestii zgodności rzeczonoego mechanizmu z ogólną zasadą równego traktowania i z wymogiem skuteczności prawa Unii, a także co do poszanowania przez rzeczony mechanizm prawa dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu.

W swojej dzisiejszej opinii Trybunał Sprawiedliwości przypomniał w pierwszej kolejności, że umowa międzynarodowa przewidująca ustanowienie organu sądowego, który miałby dokonywać wykładni jej postanowień i którego orzeczenia wiązałyby Unię, jest zasadniczo zgodna z prawem Unii. Taka umowa międzynarodowa może ponadto mieć wpływ na kompetencje instytucji Unii, pod warunkiem jednak, że zostaną spełnione podstawowe przesłanki zachowania istoty wspomnianych kompetencji, i że w związku z tym nie zostanie naruszona autonomia porządku prawnego Unii, oparta na właściwych jej ramach konstytucyjnych. Do fundamentalnych wartości Unii należą w szczególności poszanowanie godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowanie praw człowieka.

Aby zagwarantować zachowanie szczególnych cech i autonomii utworzonego w ten sposób porządku prawnego, w traktatach ustanowiono system sądowniczy, którego celem jest zapewnienie spójności i jednolitej wykładni prawa Unii. Trybunał Sprawiedliwości podkreśla w tej kwestii, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie ani utworzeniu Trybunału CETA i Trybunału Apelacyjnego CETA, a następnie Wielostronnego Trybunału Inwestycyjnego, ani przyznaniu im kompetencji do dokonywania wykładni i stosowania postanowień owej umowy zgodnie z obowiązującymi strony przepisami i zasadami prawa międzynarodowego. Natomiast, jako że sądy te znajdują się poza systemem sądowniczym Unii, nie mogą zostać one upoważnione do dokonywania wykładni lub stosowania przepisów prawa Unii innych niż CETA ani do wydawania

¹ Na podstawie art. 218 ust. 11 TFUE.

orzeczeń, które mogłyby skutkować uniemożliwieniem instytucjom Unii funkcjonowania zgodnie z ustanowionymi dla niej ramami konstytucyjnymi.

W przypadku badanej umowy Trybunał uznał, że CETA nie przyznaje przewidywanym trybunałom żadnych kompetencji do dokonywania wykładni i stosowania przepisów prawa Unii innych niż postanowienia analizowanej umowy. W tym kontekście Trybunał podkreślił w szczególności, że CETA przyznaje Unii kompetencję do ustalenia, czy – mając na względzie zasady podziału kompetencji między Unią a jej państwami członkowskimi – spór musi zostać wytoczony przeciwko temu państwu członkowskiemu czy Unii w sytuacji, gdy inwestor kanadyjski zmierza do zakwestionowania środków przyjętych przez państwo członkowskie lub przez Unię. Wyłączna właściwość Trybunału Sprawiedliwości do orzekania w przedmiocie podziału kompetencji między Unią a jej państwami członkowskimi zostaje zatem poszanowana.

Trybunał zauważył ponadto, że kompetencja przewidywanych trybunałów, Trybunału CETA i Trybunału Apelacyjnego CETA, godziłaby w autonomię porządku prawnego Unii, gdyby była skonstruowana w taki sposób, że wspomniane trybunały mogłyby – w ramach oceny podnoszonych w skardze ograniczeń swobody przedsiębiorczości – kwestionować poziom ochrony interesu publicznego, który to interes doprowadził do wprowadzenia takich ograniczeń przez Unię w stosunku do wszystkich podmiotów inwestujących w rozpatrywanym sektorze gospodarczym lub przemysłowym rynku wewnętrznego. CETA zawiera jednak postanowienia pozbawiające rzeczony trybunały kompetencji do podważania decyzji podjętych w wyniku procesu demokratycznego przez jedną ze stron umowy w dziedzinie, m.in. poziomu ochrony porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i moralności publicznej, ochrony zdrowia i życia ludzi i zwierząt, bezpieczeństwa żywności, ochrony roślin, środowiska naturalnego, dobrostanu w pracy, bezpieczeństwa produktów, ochrony konsumentów lub praw podstawowych. W związku z tym badana umowa nie narusza autonomii porządku prawnego Unii.

W kwestii zgodności przewidywanego mechanizmu z ogólną zasadą równego traktowania Trybunał stwierdził, że choć CETA ma na celu przyznanie inwestorom kanadyjskim inwestującym w Unii specjalnego środka prawnego przeciwko środkom Unii, ich sytuacja nie jest jednak porównywalna z sytuacją inwestorów z państw członkowskich inwestujących w Unii. Trybunał sformułował również wniosek, w myśl którego CETA nie osłabia skuteczności prawa Unii przez sam fakt, że wydanie przez przewidywany przez rzeszoną umowę trybunał orzeczenia mogłoby, w wyjątkowych okolicznościach, doprowadzić do zneutralizowania grzywny nałożonej na inwestora z powodu naruszenia prawa konkurencji przez Komisję lub przez organ ochrony konkurencji jednego z państw członkowskich. Samo prawo Unii pozwala bowiem na uchylenie grzywny, jeśli jest ona dotknięta wadą taką jak wada, którą mógłby stwierdzić Trybunał CETA.

W odniesieniu do kwestii zgodności mechanizmu rozstrzygania sporów z prawem dostępu do niezależnego sądu Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że umowa ta ma umożliwić wytoczenie skargi przed Trybunałem CETA każdemu przedsiębiorstwu i każdej osobie fizycznej z Kanady, którzy inwestują w Unii, oraz każdemu przedsiębiorstwu i każdej osobie fizycznej z któregoś z państw członkowskich Unii, którzy inwestują w Kanadzie. Wobec braku przepisów mających na celu zapewnienie przystępności finansowej Trybunału CETA i Trybunału Apelacyjnego CETA dla osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), istnieje jednak ryzyko, że w praktyce dostęp do mechanizmu będzie zapewniony wyłącznie inwestorom dysponującym znacznymi środkami finansowymi. Trybunał uznał jednak, że zobowiązania podjęte przez Komisję i Radę co do zapewnienia dostępu do przewidywanych trybunałów na rzecz MŚP są, w ramach przedmiotowego postępowania w przedmiocie wydania opinii, wystarczające, by sformułować wniosek, iż CETA jest zgodna z wymogiem dostępu do niezależnego sądu. Zobowiązania te warunkują wyrażenie zgody na przystąpienie Unii do badanej umowy.

Na koniec Trybunał uznał, że CETA zawiera dostateczne gwarancje niezawisłości członków przewidywanych trybunałów.

UWAGA: Państwo członkowskie, Parlament Europejski, Rada lub Komisja mogą uzyskać opinię Trybunału Sprawiedliwości w sprawie zgodności przewidywanej umowy z traktatami lub w sprawie kompetencji do

zawarcia takiej umowy. W przypadku negatywnej opinii Trybunału przewidywana umowa nie może wejść w życie, chyba że nastąpi jej zmiana lub rewizja traktatów.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106